

УДК 338.2:339.1

*О. П. Радченко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та управління,
Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова, м. Одеса
А. С. Вигоняйло,
1-й курс магістратури, спеціальність "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності",
Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова, м. Одеса*

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

*О. P. Radchenko
Candidate of Economics Sciences,
Associate Professor of Economics and Management of Odesa I. I. Mechnikov National University
A. S. Vyhoniailo
1st year of magistracy,
specialty "Management of foreign economic activity" of Odesa I. I. Mechnikov National University*

MANAGING THE COMPETITIVENESS OF AN ENTERPRISE IN A MARKET ENVIRONMENT

У статті розглянуто конкурентоспроможність як пріоритетний економічний чинник функціонування промислових підприємств в мінливому зовнішньому середовищі. Проаналізовано фактори зниження та сприяння конкурентостійкості підприємства, врахування яких забезпечує конкурентні переваги організації. Приділено увагу методам аналізу конкурентних переваг, які дозволяють здійснити вимірювання й прогнозування конкурентоспроможності промислових підприємств, оцінити можливості зростання їх рівня конкурентоспроможності та дослідити найбільш вигідні напрями її підвищення. Зроблено акцент на необхідності розроблення індивідуальної ефективної стратегії суб'єктом господарювання, спрямованої на створення умов для розвитку та поліпшення конкурентної позиції підприємства у майбутньому. Досліджено процес управління конкурентоспроможністю та етапи реалізації функцій управлінської діяльності на усіх рівнях керуючої системи організації, що є необхідною умовою реалізації стратегії розвитку підприємства.

The article considers competitiveness as a priority economic factor of functioning of industrial enterprises in a changing external environment. The factors of reduction and promotion of the enterprise competitiveness are analyzed, the considering of which ensures the competitive advantages of the organization. Attention is paid to the methods of analyzing competitive advantages that allow measuring and forecasting the competitiveness of industrial enterprises, assessing the possibilities for increasing their competitiveness level, and exploring the most profitable directions for increasing it. The emphasis was placed on the need to develop an individual effective strategy by the enterprise aimed at creating conditions for the development and improvement of the company competitive position in the future. The process of management of competitiveness and stages of the implementation of management functions at all levels of the management system of the organization, which is a prerequisite for the implementation of the enterprise development strategy, is studied.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, інноваційний розвиток, методологія оцінювання конкурентоспроможності, конкурентні переваги.

Keywords: enterprise competitiveness, innovative development, competitiveness assessment methodology, competitive advantages.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Під впливом високої конкуренції у сучасному глобалізованому світі Україна повинна будувати ефективну економіку, розвиваючи інноваційну політику, яка посилюється в умовах реалізації інтеграційних процесів. Основною умовою розвитку та ефективного функціонування сучасних підприємств в ринкових умовах є їх висока конкурентоздатність. Однак, постійні зміни в зовнішньому середовищі, зростання рівня невизначеності та ризику, інтеграція України в європейський економічний простір ускладнюють діяльність вітчизняних промислових підприємств і змушують їх шукати більш ефективні шляхи економічного зростання, використовувати комплекс економічних методів управління, ефективно розпоряджатися власними та позиковими ресурсами, нагромаджувати і раціонально використовувати виробничий потенціал, покращувати якість продукції, реалізуючи її в достатній кількості при високому технологічному рівні обслуговування. Тобто, постійно самовдосконалюватися, уміло маневруючи в ринковому просторі та у часі. В умовах жорсткої конкуренції зростає необхідність розроблення довгострокових стратегій розвитку промислових підприємств, які б окреслювали чіткі орієнтири на майбутню перспективу та допомагали спрямовувати зусилля суб'єктів господарювання на пошук довготермінових конкурентних переваг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства, дослідження основних причин сучасного негативного стану та формування можливих шляхів підвищення конкурентоспроможності національного виробництва висвітлені у наукових працях таких українських вчених, як Л. Бабій, Я. Базилук, В. Бодров, В. Гейц, А. Голубченко, Т. Гончарук, Б. Губський, О. Дерев'яно, В. Івченко, Б. Кваснюк, А. Кредисов, Т. Круп'як, В. Мельникова, Ю. Пахомов, О. Паценко, І. Сіваченко, В. Семиноженко, І. Сотник, Т. Стівун, В. Чередниченко, О. Шнипко та ін. Автори погоджуються, що досягнення найвищого рівня конкурентоспроможності залежить від інвестицій та інноваційних процесів. Проте, на сьогодні недостатньо досліджено, які саме стратегічні орієнтири структурних змін необхідні для підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Невирішені питання. Незважаючи на значний науковий доробок з даної проблематики залишається актуальним дослідження питань підвищення конкурентоспроможності підприємств в контексті їх стратегічного розвитку, оскільки загострення конкурентної боротьби на сучасному етапі розвитку національної економіки знижує конкурентні переваги вітчизняних підприємств та перешкоджає досягненню їх стійких ринкових позицій.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування особливостей впливу структурних зрушень в управлінні на підвищення конкурентоспроможності підприємства в ринкових умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес комерціалізації технологій – це інноваційний процес. У ринковій економіці знання не впроваджуються, а купуються, хоча термін «впровадження» часто застосовується в визначеннях інноваційного процесу. Інноваційний розвиток – це не тільки процес перетворення ідей у новий продукт, але і процес створення ідей і творчого їх супроводу і реалізації. Повний інноваційний цикл здійснюється від ідей до комерційного освоєння результатів та їх впровадження в економіку.

Як показує практика, інноваційні перебудови на сучасному етапі розвитку суб'єктів господарювання можуть не лише забезпечити високі показники економічного розвитку, але й підвищити конкурентоспроможність вітчизняної економіки, її експортний потенціал та допомогти вирішити економічні, екологічні і соціальні проблеми.

Важливим чинником конкурентоспроможності підприємства є реалізація інноваційної діяльності підприємства, що забезпечує ефективність використання виробничих ресурсів, підвищує ступінь адаптованості суб'єкта господарської діяльності до зовнішнього середовища, розширює його можливості щодо виходу на нові ринки продукції, створює умови довгострокової стабільності тощо.

Конкурентоспроможність підприємства, як економічна категорія, має певні особливості, зокрема:

1) конкурентоспроможність є атрибутом кожного підприємства, яке засноване на поділі праці та товарному обміні і бере участь у світовому поділі праці. Конкурентоспроможність національної економіки виявляється у процесі економічних відносин. Прагнення досягти високого рівня конкурентоспроможності є виразом як національних економічних інтересів, так і інтересів окремих підприємств, що беруть участь в економічних відносинах. А тому процеси нарощування конкурентоспроможності притаманні кожній економіці, в якій діють закони товарного виробництва;

2) конкурентоспроможність підприємства як характеристика стану господарської системи має внутрішні витоки: вона народжується і розвивається у внутрішньому середовищі країни у процесі конкурентного змагання між суб'єктами економічних відносин;

3) конкурентоспроможність підприємства потребує постійного розширення джерел для самодостатнього розвитку суб'єктів господарювання, проте водночас ґрунтується на принципах конкурентних взаємовідносин між ними, які призводять до втрати частини прибутку, що міг би бути джерелом розвитку;

4) вона визначається умовами економічного розвитку країни та залежить від здатності суб'єктів економічних відносин використовувати ці умови з максимальною ефективністю для себе. Проте конкурентоспроможність підприємства передбачає передусім високий рівень загального суспільного позитивного ефекту, для досягнення якого ефективність управління підприємств та отримання ними високих прибутків є хоча й необхідною, але не достатньою умовою;

5) конкурентоспроможність підприємства виходить із соціально-економічної оптимальності, досягнутої в суспільстві, за якої позитивні надбання від ефективного використання матеріальних, трудових та організаційних ресурсів балансуються з виконанням соціальних та інших бюджетних програм;

6) відповідальність за стан конкурентоспроможності підприємства несе держава. Їй належить провідна роль у визначенні змісту та важелів економічної політики, дотриманні зобов'язань перед світовими організаціями та країнами-партнерами, а, отже, і у застосуванні коригувальних механізмів, здатних абсорбувати негативні чинники внутрішнього та зовнішнього походження і не допустити погіршення соціально-економічних параметрів розвитку країни.

Україна обрала шлях побудови незалежної держави у 1991 році, який виявився складним та драматичним для українського суспільства. За роки незалежності розпочато низку важливих реформ, та, на жаль, переважна більшість з них не доведена до логічного і результативного завершення або залишилася «проектами на папері». Не сформовані інститути відкритого ринку, не відбудована відповідна ринковим умовам система соціального захисту і гарантій, не створені надійні політичні умови для забезпечення сталого розвитку суспільства і національної економіки. Наприкінці 80-х років ХХ століття питома вага економіки Української РСР (України) у світовій економіці становила близько 2%. На сьогодні – лише близько 0,2% [4].

Це фактично були напівреформи, більше схожі на проекти популістського характеру, які не змогли призвести до формування принципово нових за якістю суспільних і економічних відносин, адекватних сьогоденню і нагальним потребам України. Анахронізми старої системи досить відчутно впливають і сьогодні, а іноді й визначають траєкторію руху держави. Тим самим гальмуючи темпи розвитку економіки, на які дійсно здатні держава і суспільство. Вже понад двадцять років після набуття державності Україна все ще стоїть на порозі системних змін.

Є ряд причин, які спричинили трансформаційні негаразди України [4].

По-перше, це сліпе копіювання стратегій розвитку інших розвинутих держав. При розробці та реалізації українських реформ керівництво країни припустилося грубої методологічної помилки. В основу трансформаційних процесів в Україні покладено запозичені моделі перетворень, де фактично були проігноровані цивілізаційні та геополітичні особливості нашої держави, що потягло за собою розрив між історичним національним минулим та державотворчим майбутнім сьогодення.

По-друге, це непослідовність дій і хаотичність виконання змін у державній політиці. Постійні коливання між моделями реформ ліберального і дирижистського управління, з вектором ухилу до популізму, що набув деструктивних форм та призвів до того, що в Україні у підсумку не була до кінця реалізована жодна з наведених моделей. Українське суспільство відчуло негативні наслідки обох підходів, не дочекавшись позитивних результатів. Як наслідок, люди перестали розуміти короткострокові, середньострокові, й, особливо, довгострокові цілі та терміни їх досягнення. У суспільстві з роками зростає зневіра до перспективних проектів держави, посилюється тиск швидкоплинних інтересів, прагнення негайно взяти від життя ласий кусок.

По-третє, нездоланність розбіжностей у суспільстві. Регіональна та мовна, культурна та конфесійна неоднорідність українського суспільства не тільки не перетворилася у потужний ресурс зростання держави, але й навіть поглиблюється, набуваючи небезпечних ознак суспільного розколу. До історично успадкованих розбіжностей додалися ще й новоутворені чинники конфлікту у суспільстві: багаті і бідні, прихильники тієї чи іншої політсили, безпосередньо до створення і активізації яких долучаються впливові політичні партії і українські політики. Відсутність чіткої послідовної державної політики на зближення та інтеграцію громадян України в єдину політичну націю призводить до поглиблення процесів «атомізації» суспільства, його дроблення на автономні, замкнені і потенційно конфліктні групи.

По-четверте, незрілість державницької управлінської еліти. У своїй діяльності політичні сили на сьогодні залишаються майже виключно вмотивованими власними політико-економічними інтересами, нездатними до об'єднання, згуртування і мобілізації спільних зусиль навколо інтересів реалізації стратегії розвитку держави, а, інколи, неспроможними навіть сформулювати ці інтереси.

Окрім того, в якості провокуючих обставин виступають і такі чинники як довготривала політична криза, що розколола політичний клас і більшість суспільства; незграбність і неефективність державних управлінських структур; корупція, і як факт – недоступність інститутів влади для суспільного контролю і корегування їх функцій; відсутність цивілізованої і ефективної судової системи, і нарешті, моральна і правова криза українського суспільства, спричинена незрілою правовою свідомістю більшої половини правлячої еліти і, відповідно, кризою суспільної довіри до основних інституцій держави і до держави як такої.

3 року в рік Україна опускається у світових рейтингах конкурентоспроможності, відстаючи від своїх найближчих сусідів. Що призводить до умов загострення глобальної конкуренції за ресурси і на тлі системних зрушень світового політичного і економічного, суспільного і гуманітарного порядку, пов'язаних зі стрімким

формуванням глобальної економіки і суспільства знань, Україна ризикує потрапити до категорії так званих «держав, які себе не реалізували». На сьогодні майбутнє української держави залежить від зовнішніх чинників значно більшою мірою, ніж 27 років тому.

Складність глобальних процесів та їх розрив між рівнями, в які вже втягнуто Україну, і тією картиною світу, тими інтелектуальними інструментами, якими користується українська політична еліта, є дуже драматичним, а на сьогодні і трагічним. І у міру поглиблення цього розриву зростатимуть ризики держави у глобальній політичній та економічній грі.

На жаль, будь-яка конфігурація правлячої більшості сьогодні, не в змозі стати локомотивом національного зростання та процвітання, оскільки нестабільність політичних союзів та блоків є визначальною рисою українського політичного стилю, як і їх вузькість та кон'юнктурність цілей, що досягаються за допомогою цих союзів чи блоків. Існує реальна загроза того, що політичні ризики, які гальмують національний розвиток, далі поглиблюватимуться. Тому шанси хоча б розпочати найближчим часом глибоку модернізацію держави є малими або малоефективними. Предметом консолідації політичних сил стосовно розв'язання нагальних проблем ймовірніше стане паритет партійно-корпоративних та бізнес-інтересів, а не спільне бачення національних інтересів та перспектив. Постійно відкладаючи реалізацію системних завдань державного розвитку, політичні сили створюють ефект напівстабільності, який може знову вибухнути негативними наслідками для українського суспільства.

Саме тоді почнуть даватися взнаки наслідки технологічної занедбаності української економіки, легковажного популізму, реформаторського свавілля, правового нігілізму. Ресурс, який був напрацьований національною економікою у роки підйому, але не був інвестований у майбутнє зростання підприємств, вичерпується. За таких обставин не лише економічні та гуманітарні перспективи України, а й її державність будуть поставлені під сумнів.

Потрібно вже сьогодні вирішити, яким шляхом рухатись: або запозичувати рецепти успіху інших розвинутих країн і йти у фарватері світових і регіональних процесів інтеграції (а це стратегія «розчинення» у глобальному соціальному і економічному просторі) й тим самим значно обмежувати можливості реалізовувати свої національні інтереси, або поставити амбітну мету – досягти максимальної самодостатності у прийнятті доленосних для держави і нації рішень, проклавши свій власний український шлях у майбутнє. Який базуватиметься на здатності України самостійно моделювати розвиток відповідно до національних інтересів, брати активну участь у формуванні міжнародної політики, маючи достатній імунітет до глобальних викликів, загроз і коливань світової кон'юнктури.

У світогосподарській системі нові тенденції, пов'язані з її глобалізацією, поглибленням нерівності між розвинутими країнами і рештою світу, переструктуризацією світової економіки, яка визначатиметься зміцненням нових центрів сили і зміною інститутів світового економічного порядку, зростанням дефіциту енергоресурсів і, відповідно, їхньої вартості, підвищенням ролі інфраструктурних чинників у соціально-економічному розвитку, дедалі більш жорсткими умовами міжнаціональної конкуренції, яка охоплює не тільки товарні ринки, але й ринки капіталів, технологій і робочої сили, формують досить несприятливе середовище з огляду на економічні перспективи України. У таких умовах енергоємність вітчизняної економіки, нестабільність світової кон'юнктури щодо українських товарів експортної групи, відсутність чіткої стратегії просування національних інтересів вітчизняних підприємств після приєднання до СОТ можуть стати чинником втрати конкурентних переваг, істотного уповільнення темпів росту ВВП при одночасному зростанні внутрішніх цін в Україні [3].

Значного успіху на ринку можна досягти шляхом виробництва інноваційної продукції, саме така продукція найбільшою мірою відповідає умовам ринку, конкретним вимогам споживачів за своїми якісними, технічними, економічними, естетичними характеристиками. Техніко-економічні показники інноваційної продукції набагато перевищують показники інших видів продукції, її значна перевага – досить високий попит на національних і світових ринках. Підприємства, які виробляють інноваційну продукцію, досягають значної конкурентоспроможності та переваг перед конкурентами, що зміцнює й економіку країни в цілому.

Процеси реформування економіки України відбуваються в умовах високої зношеності основних фондів, слабкого цивільного машинобудування, підвищеної ресурсомісткості виробництва. Монополізм, тіньова координація, а інколи і безпосередній контроль економіки мафіозними структурами призводить до занепаду виробництва, низького рівня технологій, продукція не відповідає вимогам і є неконкурентоспроможною.

Саме низький рівень технологій і відсутність орієнтації на виробництво високоякісної продукції приводить до того, що більшість видів продукції промисловості України нерентабельні через високу матеріало- і енергоємність, не відповідають сучасним вимогам і є неконкурентоспроможними. Конкурентні переваги в нашій країні – дешева робоча сила й природні ресурси. Україна в основному експортує природні ресурси та сировину, причому за низькими за світовим рівнем цінами, замість удосконалення виробничого процесу, розвитку високотехнологічних виробництв, нових технологій.

Сьогодні прискіп вартості продукту у економічно розвинутих країнах світу на 75-80% визначається інноваційними досягненнями. Технологічні інновації як результат творчої діяльності науково-дослідних інститутів та виробничих структур забезпечують економічне зростання та виступають основою підвищення добробуту людей [3].

Лідерами впровадження передових технологій є: Південна Корея, Сінгапур, США, Фінляндія, Швеція, Японія тощо. Населення цих країн становить усього близько 15% від загальної чисельності людей, що населяють планету. Однак на світовому ринку високотехнологічної продукції частка цих країн сягає майже 80%. При цьому частка Росії становить 0,3%, а України – 0,1% [2].

У 2007 році Україна вперше увійшла до щорічного рейтингу конкурентоспроможності країн – World Competitiveness Yearbook-2007 – всесвітньо визнаних експертів швейцарського Міжнародного інституту розвитку менеджменту (IMD) і зайняла у ньому 46-те місце серед 55 країн [3].

Відповідно до висновків експертів IMD Україна перебуває на межі між країнами, які втрачають свої позиції у сфері конкурентоспроможності, і державами, які активно підвищують свій рівень за цими показниками.

Одними із найбільш низьких є показники, що характеризують економічне середовище України в цілому. Так, за рівнем інфляції Україна посіла 50-те місце, за рівнем прямих іноземних інвестицій – 52-ге, за рівнем ВВП на душу населення – 51-ше. Ці цифри свідчать про те, що економічне зростання не є стійким. Найбільш важливі проблеми в Україні – незавершеність структурних реформ, відсутність механізмів належного захисту прав власності, політична нестабільність, а також регуляторні обмеження ефективної діяльності компаній [3].

Сьогодні науково-освітній та інноваційний потенціал нашої держави сконцентрований у промислово розвинених регіонах. Зокрема, у Києві, Харківській, Дніпропетровській та Львівській областях зосереджені близько 52% студентів, 72% науковців та 12 з 15 технопарків України. Регіональні відмінності за міжнародними індикаторами розвитку “суспільства знань” в Україні є вражаючими: від 24,2 дослідників на 1000 осіб економічно активного населення у м. Києві до 0,2 – у Хмельницькій області. Ці чинники і надалі залишаються істотною перешкодою структурних зрушень в інноваційній сфері [1].

Забезпечення управління конкурентоспроможності підприємства потребує [3]:

- 1) переорієнтації фінансових ресурсів з поточного споживання в інвестування та спрямування інвестиційної діяльності на становлення ефективної національної економіки;
- 2) інноваційного спрямування інвестицій, активізації нововведень як пріоритетної складової стратегії соціально-економічного розвитку держави.

Обмеженість фінансових ресурсів України не дозволяє їй забезпечити на необхідному рівні бюджетні вкладення в науку. Це призводить до подальшого падіння інноваційного потенціалу України. Більше того, така політика не сприяє зміні напрямку концентрації фінансування наукових досліджень від державного в бік бізнес-компаній і залученню до країни компаній – світових технологічних лідерів [1].

З метою підвищення конкурентоспроможності галузей вітчизняної економіки та окремих підприємств державі необхідно спрямовувати свої зусилля на стимулювання впровадження інновацій та високих технологій, реструктуризацію та підвищення ефективності вітчизняного виробництва, удосконалення нормативно-правового регулювання природних монополій. В Україні є необхідність придбати нові технологічні засоби, також активізувати інноваційну діяльність можна завдяки поєднанню можливостей освіти і науки, з одного боку, виробництва та бізнесу – з іншого.

Стратегічними орієнтирами структурних змін є такі [3].

По-перше, поширення ресурсо-, енерго- та екологоефективних технологій. Зважаючи на довгострокову перспективу зростання вартості енергетичних ресурсів та низький рівень самозабезпеченості ними української економіки, ресурсозбереження і насамперед енергозбереження повинні розглядатися як провідні складові політики підвищення економічної незалежності національної економіки, збереження та підвищення конкурентоспроможності українських виробників.

По-друге, поступова переорієнтація промисловості із зовнішніх на внутрішні ринки збуту та імпортозаміщення. В умовах постійного посилення конкурентного тиску навряд чи можна розраховувати на значне зростання експорту продукції українських виробників. Це обумовлює необхідність переорієнтації промисловості на забезпечення насамперед внутрішнього ринку продукцією, орієнтованою на споживчий ринок (продовольство, одяг, взуття, меблі, предмети побуту, автомобілі), виробничого призначення (сировина та комплектуючі для виробництва готової продукції) та інвестиційною продукцією (виробниче обладнання).

По-третє, забезпечення конкурентоспроможності через модернізацію економіки. Це дозволить перейти від механічного збільшення витрат на соціальну сферу до реальної гуманізації соціально-економічних відносин, яка матиме міцне підґрунтя у вигляді динамічного зростання економіки та підвищення її продуктивності.

Без активної регулювальної ролі держави не може бути ефективного управління підприємства, не говорячи вже про ефективність забезпечення економічної безпеки країни. Немає жодної країни з високорозвинутою економікою, де б держава усунулася від регулювання ключових соціально-економічних процесів. Суспільство повинно структуруватись, набути політичної, економічної та соціальної рівноваги, мати чітко визначені орієнтири свого розвитку.

Таким чином, необхідно формувати основні напрями стратегії інноваційного розвитку і запровадження механізмів державного управлінського впливу на розвиток інноваційних процесів у вітчизняних підприємств. Державний вплив на інноваційні процеси повинен орієнтуватися на наступні положення:

– поступове зменшення коштів, потрібних для підтримки виробництв, що базуються на застарілих ресурсномістких технологіях, переорієнтація їх на інноваційний розвиток;

– збільшення частки капітальних вкладень, які спрямовуються на реконструкцію та технічне переозброєння на основі впровадження інновацій;

– зосередження коштів бюджетного фінансування на реалізації науковотехнічних та інноваційних програм із високою соціально-економічною та науково-технічною значущістю;

- розширення масштабів фінансування науково-технічних проектів шляхом випуску державою акцій або цінних паперів під ці проекти;
- розробка системи стимулювання залучення до інноваційної діяльності коштів населення та створення механізму надання державних гарантій вкладів;
- створення в системі видатків Державного бюджету України спеціальних фондів фінансування науково-технічних та інноваційних програм з метою покриття інноваційних ризиків і формування венчурного капіталу;
- запровадження середньо- і довгострокового індикативного планування фінансового забезпечення інноваційної діяльності;
- підтримка державою розширення інноваційної інфраструктури, у тому числі малих і середніх підприємств, що беруть участь в інноваційній діяльності, а також вільних економічних зон;
- здійснення організаційно-економічних заходів щодо залучення іноземних інвесторів до інноваційної діяльності.

Реалізація цих пропозицій створить реальні можливості для розвитку і використання в вітчизняних товаровиробників комплексних технологічних систем із розгалуженою структурою фінансування, що мають докорінно змінити технологічний уклад підприємств.

Висновки дослідження. Саме інноваційна модель розвитку повинна стати фундаментом, який забезпечує економічну міць країни, її конкурентоспроможність. Забезпечення стійких конкурентних позицій вітчизняних підприємств передбачає розробку шляхів підвищення ефективності виробництва за наявності розроблених стратегій функціонування в конкурентному середовищі. Розглядаючи підвищення конкурентоспроможності як довгостроковий процес, який здійснюється відповідно до обраної стратегії розвитку підприємства, можна виділити низку заходів, що забезпечують підприємствам досягнення конкурентних переваг, а саме: зниження собівартості продукції; підвищення її пріоритетності; зміна якості та технічних параметрів продукції; виявлення недоліків товарів конкурента; впровадження інновацій; виявлення переваг власних товарів порівняно із заміниками; використання цінових факторів підвищення конкуренції; вплив на споживача шляхом проведення реклами, надання кредиту; пошук нових сфер використання продукції тощо.

Оскільки конкурентоспроможність виражає результат взаємодії всіх внутрішніх елементів системи (виробничих, економічних, науково-технічних) і зовнішніх відносин між підприємствами, тому для кардинального покращення результатів діяльності слід виходити за рамки бізнесу, використовуючи принципово нові управлінські рішення та стратегічні альтернативи.

Перспективи подальших розробок. Передбачається вивчення впливу структурних зрушень в інноваційній сфері на підвищення управління конкурентоспроможності підприємств в ринкових умовах.

Література.

1. Голубченко А. К. Відродження промисловості України – шлях до радикальної гуманізації економіки України [Електронний ресурс] / А. К. Голубченко. – Режим доступу : <http://www.spu.in.ua/ua/zayavy/3414>.
2. Івченко В. Тези виступу на урочистій церемонії підписання угоди про утворення корпорації «Науковий парк «Київська політехніка» [Електронний ресурс] / В. Івченко. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/index.php?get=141&id=384>.
3. Сотник І. М. Структурні зрушення в інноваційній сфері та їх вплив на підвищення конкурентоспроможності національної економіки / І. М. Сотник, А. О. Дмитренко // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 3. – Т. 1. – С.51-57.
4. Україна-2015 : національна стратегія розвитку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.semynozhenko.net/content/files/Ukraine-2015%20big.pdf>.

References.

1. Holubchenko, A. K. (2015) *Vidrodzhennia promyslovosti Ukrainy – shliakh do radykalnoi humanizatsii ekonomiky Ukrainy* [Ukrainian industry's renaissance is the way to the radical humanization of Ukrainian economy]. Retrieved from <http://www.spu.in.ua/ua/zayavy/3414>, (Accessed 5 May 2018).
2. Ivchenko, V. (2015) *Tezy vystupu na urochystii tseremonii pidpysannia uhody pro utvorennia korporatsii «Naukovyi park «Kyivska politekhnik»* [Thesis of the speech at the ceremony of agreement subscription about corporation creation “Scientific park “Kyivska politekhnik”]. Retrieved from <http://www.in.gov.ua/index.php?get=141&id=384>, (Accessed 5 May 2018).
3. Sotnyk, I. M.; Dmytrenko, A. O. (2008). *Strukturni zrushennia v innovatsiinii sferi ta yikh vplyv na pidvyshchennia konkurentospromozhnosti natsional'noi ekonomiky* [Structural changes if innovative sphere and their influence on the national economy's competitiveness increasing]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky – Mechanism of economy regulation*, № 3, Т. 1, pp. 51-57.
4. *Ukraina-2015 : natsional'na stratehiia rozvytku (2008)* [Ukraine-2015 : national development strategy]. Retrieved from <http://www.semynozhenko.net/content/files/Ukraine-2015%20big.pdf>, (Accessed 5 May 2018).

Стаття надійшла до редакції 03.06.2018 р.

